

MEMORY LANES

UVOD

Projekat "MemoryLanes" je usmeren na kreiranje novih formata sećanja na život Jevreja u Nemačkoj, Poljskoj i Srbiji. Tokom realizacije projekta, 86 tinejdžera je dve godine istraživalo digitalnu arhivu Centrope otkrivajući biografije Jevreja iz svojih gradova. Zatim su, primenom umetničkih pristupa, kreirali sopstvene projekte sećanja na Jevreje iz Kjelcea, Beograda, Berlina i Manhajma. Kroz ove radove, tinejdžeri pričaju priče o životu Jevreja u gradovima u kojima žive.

CILJNE GRUPE, ZEMLJE U PROJEKTU I PARTNERI

U projektu je učestvovalo 86 tinejdžera iz Nemačke, Poljske i Srbije. Centropa i njeni partneri: Muzej galicijskih Jevreja (Krakov), Centar za obrazovne politike (Beograd), Berlin History App (Berlin) i edukatori iz svake od zemalja uključenih u projekat sarađivali su sa grupama tinejdžera na razvoju projekata sećanja uz pomoć lokalnih umetnika. Transnacionalna razmena ideja bila je glavni fokus projekta, čime je posebno istaknuta širina i raznolikost evropske jevrejske istorije u 20. veku.

PROJEKTNI FORMATI

Učesnici su, kao rezultat projekta, kreirali pešačke ture, filmove, stripove i pesme. Susretali su se na transnacionalnim konferencijama, onlajn sastancima i lokalnim radionicama, a kreiran je i poseban Instagram nalog. Različiti formati sećanja koje su razvili uključeni su u aplikaciju Augmented Reality (AR App), otkrivajući do tada nevidljiva mesta života Jevreja kao nova mesta sećanja. Stojite ispred putujuće izložbe zasnovane na biografijama Jevreja, a koju su učesnici zajedno osmislili.

TIM KOJI JE UČESTVOVAO U KREIRANJU IZLOŽBE

Iz Poljske: Hana Marcinkovska, Dominika Gajos, Ana Civicka, Jakub Jašček

Iz Srbije: Lara Konstantinović, Anđela Đuričić, Iva Tešanović

Iz Nemačke: Lusi Kreg, Nejla Gerina, Mateo Durić, Džejmi Bejt

DIZAJN

Nikola Anderson i Mari Golner Šmid

STRUČNI SARADNICI I PREVODIOCI

Kataržina Šuškevič, Viktorija Mudritska (MGJ), Ana Vušurović, Biljana Stojanović (COP), Nikola Anderson, Ninja Šter (Centropa)

PROJEKAT PODRŽALI

"MemoryLanes" je projekat Obrazovne agende NS-Injustice (Nepravda), koji finansiraju Fondacija "Sećanje, odgovornost i budućnost" (EVZ) i Savezno ministarstvo finansija Nemačke na osnovu odluke Bundestaga.

PROJEKAT SPROVELI

U SARADNJI SA

Centar za obrazovne politike
Centre for Education Policy

PROJEKAT OBRAZOVNE AGENDE NS-INJUSTICE

Funded by:

Federal Ministry
of Finance

Foundation

Remembrance
Responsibility
Future

on the basis of a decision
of the Bundestag

MEMORY LANES

BERLIN, NEMAČKA

Berlin je danas dom uspešne jevrejske zajednice, ali tako nije bilo u prošlosti tokom koje su Jevreji bili marginalizovani i izloženi progonima. U 19. veku u Berlinu se pojavio liberalni judaizam sa Reformskim hramom i Novom sinagogom. Do 1900. godine u gradu je bilo preko 110.000 Jevreja. U doba Vajmarske republike cvetala je umetnost i kultura, ali je rastao i antisemitizam. Kada su nacisti došli na vlast 1933. godine, Jevrejima su oduzeta prava, a tokom Novembarskog pogroma 1938. godine zapaljene su i uništene stotine jevrejskih prodavnica i sinagoga. Posle Drugog svetskog rata, Berlin je podeljen na istočni i zapadni, a tu sudbinu je delila i jevrejska zajednica. Tek 1989. godine, nakon pada Berlinskog zida, ponovo su se ujedinili. U narednim godinama, hiljade jevrejskih imigranata iz bivšeg Sovjetskog Saveza i Izraela našle su novi dom u Berlinu. Danas Berlin ima mnogo spomenika kojima se odaje poštovanje njegovom jevrejskom nasleđu. Istovremeno, u gradu se redovno održavaju kulturni događaji kojima se slavi današnji jevrejski život.

BEOGRAD, SRBIJA

Prvi dokumenti o prisustvu Jevreja u Beogradu potiču iz 10. veka, iako neki istraživači smatraju da su Jevreji kao stanovnici Rimskog carstva dolazili i u Singidunum (rimski naziv za Beograd). U 16. veku u Beograd pristižu Jevreji proterani sa Pirinejskog poluostrva, a zatim u 17. i 18. veku i Jevreji iz srednjoevropskih zemalja. Beogradski Jevreji su se uglavnom bavili trgovinom solju, bankarstvom, berzanskim poslovima i tekstilnom industrijom. Tokom Drugog svetskog rata većina Jevreja iz Beograda odvedena je u logor na Beogradskom sajmištu – Jevrejski logor Zemun, gde je njih oko 6.000 provelo poslednje dane i ubijeno u specijanom kamionu gasnoj komori. U proleće 1942. nacisti su Beograd proglasili prvim gradom “slobodnim od Jevreja”. Od 12.000 Jevreja koji su na početku rata živeli u Beogradu preživelo je samo 1.115, a oko 95% jevrejskog stanovništva Srbije je potpuno uništeno. Jevrejska zajednica u Srbiji danas broji oko 2.000 članova. Spomenik “Menora u plamenu” postavljen je na obali Dunava u znak sećanja na beogradske Jevreje koji su stradali tokom Holokausta.

MANHAJM, NEMAČKA

Jevrejski život u Manhajmu počeo je u 17. veku, a do 18. veka zajednica se uvećavala i brojala je 150 porodica. U tom periodu u Manhajmu su izgrađene sinagoga Klaus (jevrejska kuća učenja) i jevrejska bolnica. Tokom 19. veka, cvetala je privreda čiji nosioci su bili Jevreji. Do 1914. godine bili su i na važnim pozicijama u lokalnoj upravi. Prvi svetski rat oslabio je trgovinu Jevreja, ali se ipak održala. Tokom nacističkog režima došlo je do njihovog otpuštanja i napada na jevrejske objekte. Emigracija je porasla nakon Novembarskog pogroma 1938. godine. Međutim, nakon Drugog svetskog rata izbeglice iz Istočne Evrope obnovile su jevrejsku zajednicu u gradu. Danas Manhajm ima malu, ali uspešnu zajednicu Jevreja.

KJELCE, POLJSKA

Grad Kjelce ima bogatu prošlost, ali i mračnu istoriju jevrejske zajednice. Jevreji su počeli da se doseljavaju u Kjelce tek u 19. veku, nakon što je ukinut zakon iz 16. veka koji im je zabranjivao da ovde žive. Kako je zajednica rasla, privredno su napredovali, posebno u zanatstvu i trgovini. Učestvovali su u lokalnoj vlasti i kulturnom životu. Godine 1918. dogodio se pogrom koji je predstavljao prekretnicu u uspostavljenom jevrejskom životu ovog grada. Potom su usledile strahote Drugog svetskog rata, okupacija nacističke Nemačke i nezamisliva stradanja. Hiljade ljudi je proterano u pretrpana geta i deportovano u koncentracione i logore smrti. Nekolicina je preživela i vratila se u Kjelce. Godine 1946. brutalni pogrom slomio je svaku nadu za ponovno uspostavljanje jevrejskog života u Kjelceu, što je dovelo do toga da Jevreji iz cele Poljske napuste zemlju.

MEMORY LANES

U KJELCEU

Džulijan Gringras i njegova supruga Fela Baum
u Lvovu (danas Lavov, Ukrajina) 1940. godine

PREDSTAVLJANJE PRIČE O DŽULIJANU GRINGRASU

Godine 1911. asimilirana jevrejska porodica u poljskom gradu Kjelceu je dobila prinovu – Džulijana Gringrasa. Kod kuće su govorili jidiš, ali su u svom porodičnom fotografskom studiju “Moderne” u ulici Kolejova uglavnom komunicirali na poljskom. Džulijan je pohađao lokalnu srednju školu, nakon čega se upisao na Varšavski politehnički univerzitet. Kada je nacistička Nemačka napala Poljsku 1939. godine, njegov život je doživeo preokret, te su on i njegova supruga Fela pobjegli iz grada u Sovjetski Savez. Preživeli su rat na teritoriji današnje Ukrajine, Uzbekistana i Tadžikistana, ali su Džulijanovi roditelji i brojna braća i sestre ubijeni u koncentracionim logorima. Posle rata, Džulijan i Fela su obnovili svoj život u Varšavi. Imali su dvoje dece: Anju, rođenu 1948. godine, i Romeka, rođenog 1951. Džulijan nije emigrirao u Izrael kao što su to učinili drugi članovi njegove porodice.

KAKO SMO OSMISLILI PROJEKAT?

Dva meseca nakon početka školske godine, naš nastavnik istorije Jacek Jaroš pozvao nas je da se uključimo u vannastavnu aktivnost: projekat “MemoryLanes”. U novembru 2022. godine bili smo u Krakovu gde smo se upoznali sa ovom uzbudljivom prilikom. Da bismo maksimalno iskoristili potencijal svakog člana projekta, odlučili smo da se rasporedimo u tri grupe: audio, strip i film. Cilj nam je bio da kreiramo čitav niz materijala za aplikaciju i omogućima svakom korisniku da pronađe sadržaj koji odgovara njegovim željama i potrebama. Tako smo odlučili da napravimo pešačku turu po Kjelceu tokom koje pojedinci mogu da otkriju priču o Džulijanu Gringrasu dok istražuju zadivljujući pejzaž našeg grada.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

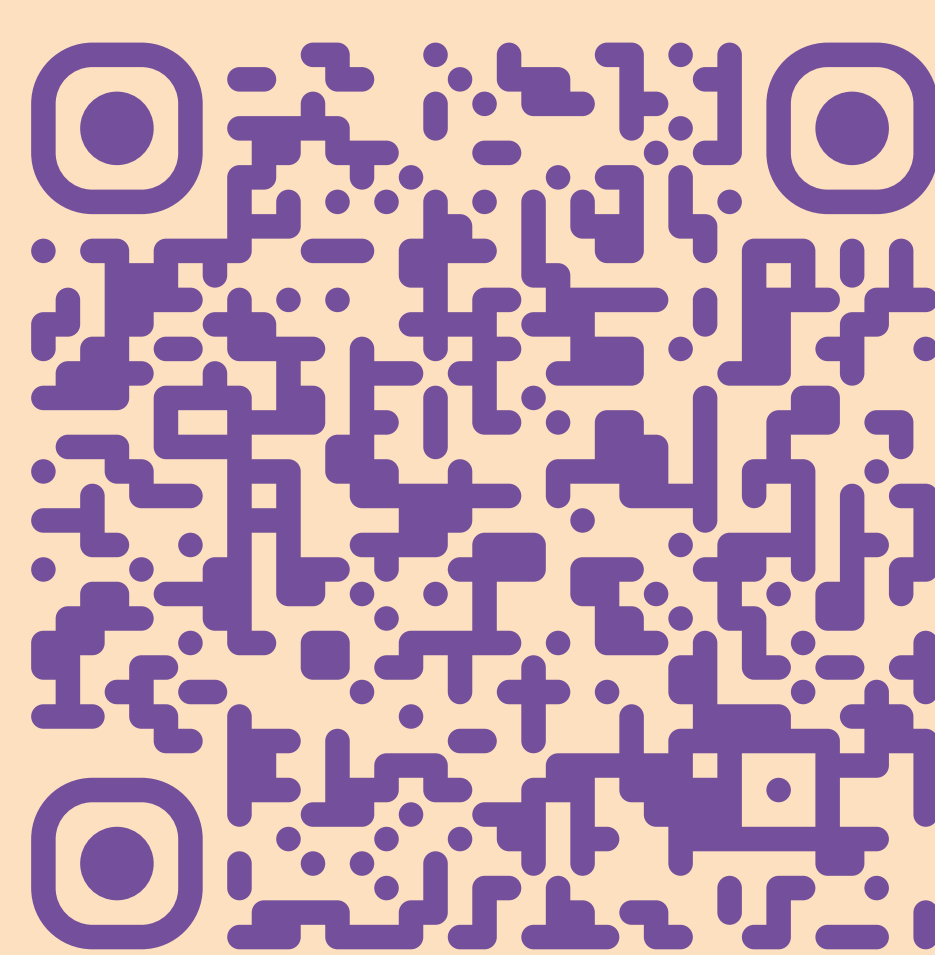
Kroz ovaj projekat stekli smo uvid u značaj sećanja i ulogu koju mi, kao obični stanovnici, možemo da odigramo u stvaranju trajnih i neizbrisivih spomenika. Shvatili smo da o mnogim mestima koje smo obišli u našem gradu ne znamo ništa: o njihovoj bogatoj istoriji i o tome šta su ta mesta značila onima koji su bili pre nas. Shvatili smo da su Jevreji sastavni deo zajednice našeg

grada. Imali su isti život kao i mi: porodična okupljanja, šetnje po parkovima, nastavu u školi. Sada shvatamo da se njihovo prisustvo ne može jednostavno izolovati od našeg kolektivnog identiteta. Oni su neodvojivi deo naše zajedničke istorije i nasleđa.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Susret u Krakovu bio je samo početak našeg puta. Od tog trenutka učestvovali smo na brojnim sastancima, radionicama i prezentacijama. Zajedno smo prikupili informacije o Džulijanu Gringrasu i naučili sve o pisanju tekstova, stvaranju živopisnih priča i efikasnom vođenju sadržajnih diskusija. Vrhunac našeg truda – intervju sa unukom naše izabrane ličnosti Jakubom Dušinjskim – pružio nam je mnogo znanja i inspiracije. Ovaj susret nas je uputio u istoriju porodice, duboko nas povezujući sa pričom koju smo želeli da ispričamo.

Promišljanje ideja o pešačkoj turi sa Jakubom Dušinjskim

SKENIRAJTE
QR KOD

MEMORY LANES

U BERLINU

Fotografija sa venčanja Roze Rozenštajn i Maksimilijana Vajsa, 1929. godine u Berlinu

PRIČA O ROZI ROZENŠTAJN: BERLIN

Roza Rozenštajn je rođena u Berlinu 1907. godine, kao prva ćerka u religioznoj jevrejskoj porodici. Najpre je pohađala jevrejsku školu za devojke, kasnije je prešla na poslovnu akademiju, a potom je radila u očevom krojačkom salonu. U mladosti se udala za Majkla Vajsa, sa kojim je dobila dve ćerke. Nakon uspona nacionalsocijalizma, Rozina cela porodica odlučila je da pobjegne: njeni roditelji i braća i sestre emigrirali su u Palestinu pod britanskim mandatom. Rozina i Majklova četvoročlana porodica pobjegla je u Budimpeštu. Međutim, nakon što se situacija za Jevreje u Budimpešti pogoršala, doneli su težak izbor da pošalju svoju decu Rozinoj porodici u Palestinu. Roza je uspela da preživi krijući se, a Majkl je umro od posledica prinudnog rada u Sovjetskom Savezu. U Budimpešti je Roza upoznala svog drugog muža Alfreda sa kojim je dobila sina i zajedno su se nastanili u Beču. Roza je umrla u Beču 2005. godine.

KAKO SMO DOŠLI DO IDEJE ZA PROJEKAT?

Zanimala nas je tema i interaktivne radionice. Odabrali smo značajne lokacije vezane za život Roze Rozenštajn i odlučili smo da nam one posluže kao vodič za upoznavanje javnosti sa ovim mestima. Diskusija o neophodnosti mira bila je veoma važna, pa smo odlučili da snimimo hebrejsku pesmu o miru.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

Pisali smo tekstove koje smo potom prezentovali i onda snimali pred zelenim platnom. Takođe smo obišli najvažnija mesta koja su obeležila detinjstvo Roze Rozenštajn u Berlinu. Posetili smo njenu školu i zgradu u kojoj je njena porodica živela kako bismo dobili bolji uvid u njen život.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Važno je zapamtiti ne samo loše, već i dobro. Takođe je važno razgovarati o tome kako se ne bi ponovilo. Diskutovali smo o tome šta za nas znači dom i kako ga definišemo – to nam je pomoglo da zamislimo kako su se osećali oni koji su morali da napuste Nemačku da bi preživeli rat. Takođe smo promatrali naše uspomene iz detinjstva i kako se

one povezuju sa domom. Pored toga, napravili smo prezentacije o našem identitetu i podelili ih sa ostalima.

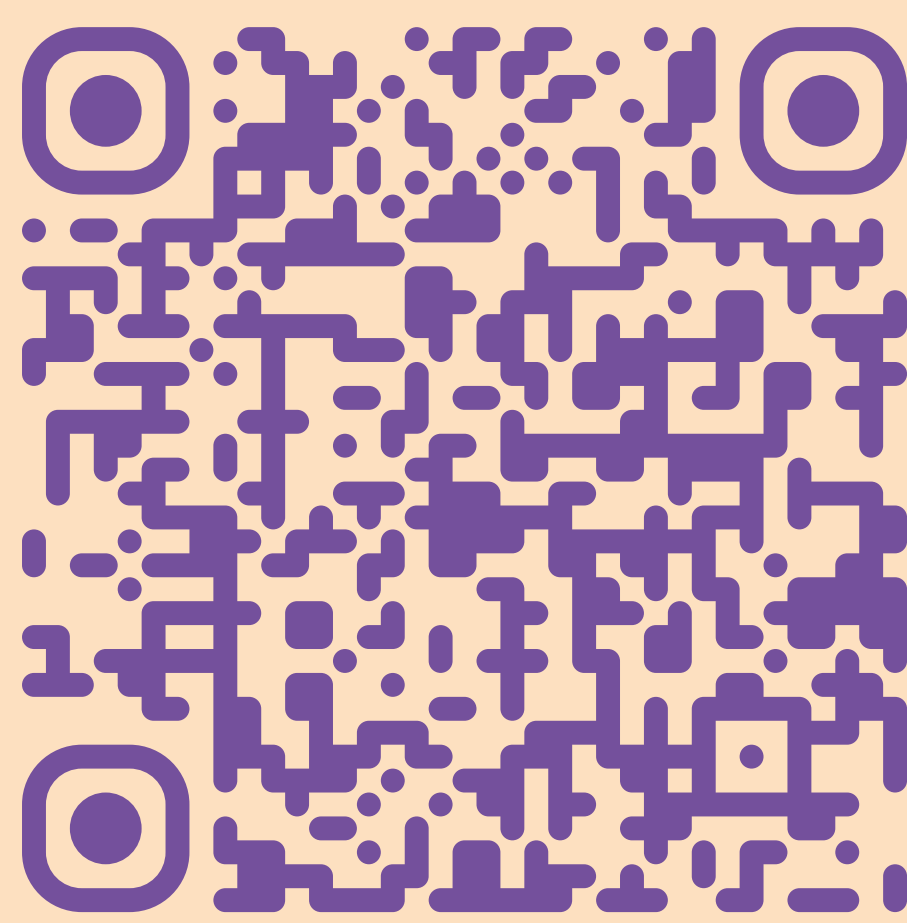
ŠTA SMO NAUČILI O JEVREJSKOJ ISTORIJI I ŽIVOTU?

Naučili smo o progonu Jevreja, ali je takođe bilo dragoceno saznati o jevrejskoj tradiciji, poput košer hrane i tradicije braka, o njihovom svakodnevnom životu, a ne samo o njihovoj smrti.

ZAŠTO SMATRAMO DA JE EVOPSKO SEĆANJE VAŽNO?

Holokaust se dogodio u Evropi i važno je zapamtiti ga kako bi sprečili da se ovakve strahote ponove. Ključno je prepoznati da su Jevreji pre Holokausta živeli normalnim životima i da ih se ne treba sećati samo kroz tragediju.

Prezentacija na početnoj konferenciji u Krakovu

SKENIRAJTE
QR KOD

MEMORY LANES

U MANHAJMU

PREDSTAVLJANJE PRIČE O MARIANI KON

Mariana Kon je rođena u Manhajmu 1922. godine, a njena porodica se preselila u Berlin 1928. a potom u Barselonu 1934. godine. Tokom Španskog građanskog rata, humanitarna organizacija poslala je Marianu i njenu sestru Lizu u Pariz, a kasnije u Švajcarsku. U Moisaku, u Francuskoj, Mariana se pridružila izviđačkoj organizaciji koja je, uprkos rizicima, pomagala da se jevrejska deca smeštaju u nejevrejske porodice.

Uz napore, ova deca su u malim grupama prokrijumčarena u Švajcarsku. Godine 1944, dok je bila u pratnji jedne od ovih grupa, Marianu su uhapsili nemački carinici blizu švajcarske granice i otkrili da su u pitanju Jevreji. Mariana je imala priliku da pobegne, ali je odlučila da ostane sa decom izbeglicama. Odvedena je u zatvor za mučenje u Anemasu i 8. jula 1944. godine ubili su je Nemci u obližnjoj šumi.

Slika Mariane Kon

KAKO SMO DOŠLI DO IDEJE ZA PROJEKAT?

Obradili smo poemu "Izdaću sutra" francuske učesnice Pokreta otpora Mariane Kon. Želeli smo da odamo počast njenoj hrabrosti koja nas je inspirisala da napišemo pesmu. Dok je bila u nacističkom zatočeništvu, nakon što je uhvaćena dok je krijumčarila decu u Švajcarsku, Mariana je napisala pesmu. Pretvorili smo je u kompoziciju uz pomoć Pop akademije Manhajm.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

Ideju za naš projekat pronašli smo u poemi Mariane Kon. Dok smo je čitali, posebnu pažnju nam je zaokupirao jedan stih: "Sutra ću izdati, ne danas." Tako je nastao naslov i ideja naše pesme. Pošto smo već imali gotovu poemu, činilo nam se zgodnim da je iskomponujemo. Izabrali smo muzičku numeru kao žanr, jer je to moderniji način da se prikaže tema, u našem slučaju Marianino junaštvo.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Prvo smo morali da stupimo u kontakt sa Pop akademijom. Na sreću, Matijas Rikert je bio voljan da nam pomogne u stvaranju naše pesme. Pre nego što smo uopšte počeli da osmišljavamo pesmu, morali smo da naučimo kako da je strukturiramo i poboljšamo osećaj za ritam pomoću nekih vežbi. Ideje za tekst dobili smo zamišljajući sebe na Marianinom mestu. Iako nam je bilo veoma teško da izrazimo svoja osećanja, na kraju smo uspeli da iskažemo baš ono što smo želeli: Marianino junaštvo dok je spasavala decu i dok je bila u zatočeništvu. Nakon što smo osmislili tekst, bavili smo se komponovanjem melodije pomoću muzičkog programa. Na kraju smo sve snimili.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Jedna od stvari o sećanju koje smo naučili jeste da postoji bezbroj načina da se ono sačuva i dostigne. Upravo to pokazuje ovaj projekat. Pored toga, postoji mnogo kreativnih načina zahvaljujući savremenoj tehnologiji koji mogu pomoći u očuvanju sećanja na prošlost.

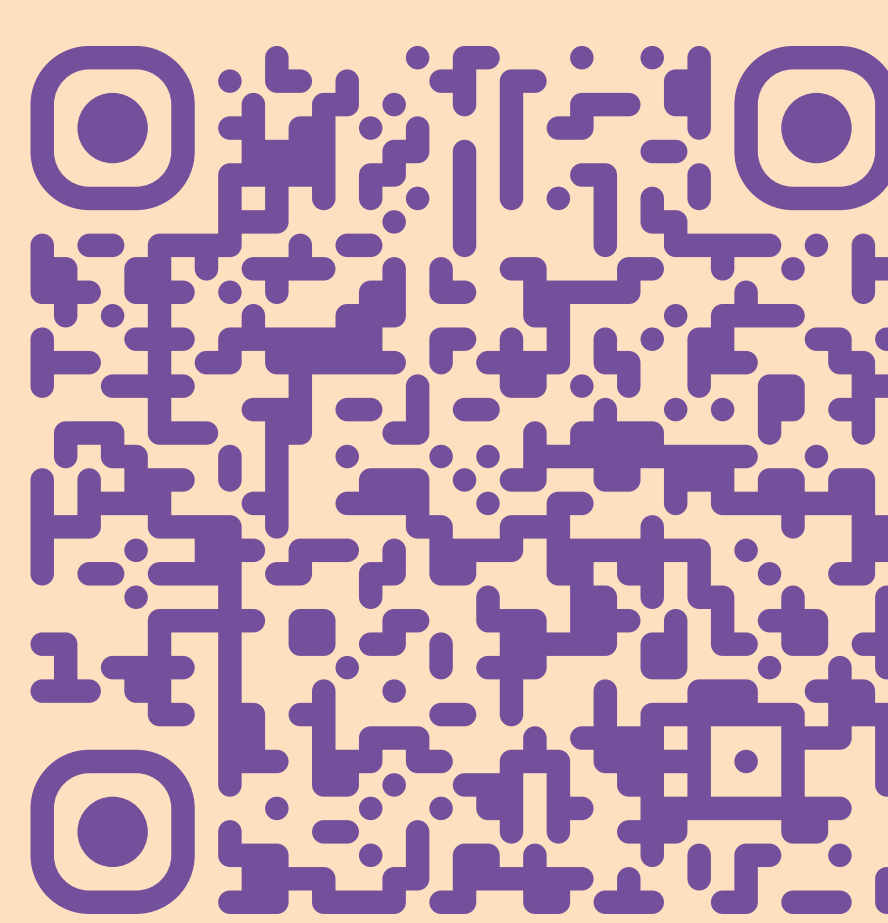
ŠTA SMO NAUČILI O ISTORIJI I ŽIVOTU JEJREJA?

Zahvaljujući višestrukim posetama i susretima sa ljudima, naučili smo mnogo o našoj lokalnoj jevrejskoj zajednici u Manhajmu. Saznali smo i o opsežnoj istoriji ove zajednice, koja je skoro uništena tokom Trećeg Rajha, ali je uspela da se ponovo izgradi i sada broji oko 600 članova. Pored toga, posetili smo neke važne jevrejske lokacije kao što je jevrejsko groblje i naučili o nekim običajima.

ZAŠTO MISLIMO DA JE VAŽNA KULTURA SEĆANJA U EVROPI?

Pogotovo u savremeno vreme, sećanje je izuzetno važno i treba da posluži kao pouka svima nama kako se greške iz prošlosti ne bi ponovile. Istorija (u našem slučaju priča Mariane Kon) takođe može da nas inspiriše i učini svesnim naše trenutne političke situacije. Pored toga, učenjem o našoj istoriji i kroz sećanje, možemo razumeti način na koji naš svet funkcioniše danas i zašto je to što jeste.

Diskusija o našim idejama na početnoj konferenciji u Krakovu

SKENIRAJTE
QR KOD

MEMORY LANES

U BEOGRADU

PREDSTAVLJANJE PRIČE O VERI AMAR

Vera Amar je rođena u Beogradu 1923. godine. Otac joj je bio Jevrejin, a majka nije. Bili su u mešovitom braku i u njihovom domu se nisu praktikovali verski običaji. Vera je, zajedno sa svojom proširenom jevrejskom porodicom, živela na Dorćolu, delu Beograda gde je oko 90% stanovništva bilo jevrejsko, a jevrejska tradicija i kultura su bili živo prisutni. Pohađala je gimnaziju u Beogradu. Tokom napada nacističke Nemačke na Beograd 1941. godine mnogi članovi njene porodice su poginuli. Njen otac je bio primoran da radi fizičke poslove, a potom je ubijen u logoru Topovske šupe. Sa 18 godina, Vera se udala za svog prvog muža i promenila prezime u Nečić, nejevrejsko ime koje joj je pomoglo da izbegne hapšenje. Kasnije je počela da radi u sektoru kulture i tamo je 1945. godine upoznala svog drugog muža, sa kojim je dobila još jedno dete i živela srećan, miran život. Kasnije je donela odluku da zvanično pređe na ortodoksni judaizam u Izraelu, uz prisustvo njene unuke.

Vera Amar, Beograd 1946. godine

KAKO SMO OSMISLILI PROJEKAT?

Naša ideja je bila da snimimo film o ljubavi u mešvitim brakovima Jevreja i ne-Jevreja. Naša prva inspiracija bila je Vera Amar, sa Centropinog sajta. Pronašli smo njenog sina Zorana i intervjuisali ga. Pored intervjuja, snimili smo i dva kratka igrana filma: jedan o Veri Amar, a drugi o Danilu Kišu, čija smo dela obrađivali u školi, a njegova sudbina nam je privukla pažnju.. Mislimo da ćemo na zanimljiv način preneti važnu poruku.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

Pre svega je bilo potrebno stupiti u kontakt sa sagovornikom i organizovati intervju. U tom trenutku, iako zahtevno, bilo je i veoma zabavno naći se iza kamere i po prvi put snimati profesionalnom kamerom. Kada je reč o igranom filmu, tome je prethodio detaljan istraživački rad kako bi se na što bolji i što korektniji način prikazao život pisca Danila Kiša, kao i život Vere Amar.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Sećanje je prisećanje ili komemoracija prošlih događaja ili iskustava. To je lično, jer se pojedinci sećaju voljenih, značajnih životnih trenutaka i formativnih iskustava. Sećanje se proteže dalje od individualnog do kolektivnog – kulture sećanja

i istorijskog pamćenja. Društva pamte važne događaje, tradicije i ličnosti koje oblikuju njihov identitet. Ovo kolektivno pamćenje se prenosi kroz generacije i utiče na kulturne prakse, vrednosti i verovanja. Pomaže nam da razumemo prethodne greške i da ih ne ponavljamo.

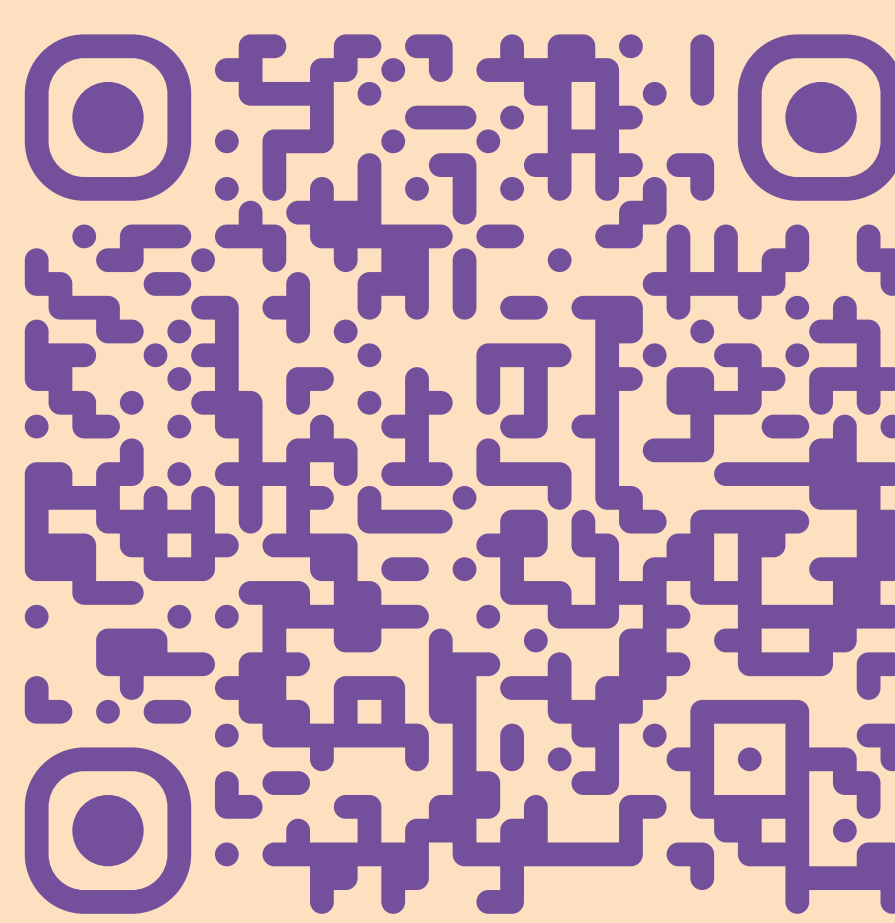
ŠTA SMO NAUČILI O ISTORIJI I ŽIVOTU JEVREJA?

Uprkos izazovima, jevrejske zajednice dale su značajan kulturni, intelektualni i naučni doprinos svetu, posebno u filozofiji, medicini, matematici i poeziji. Jevrejski život je obogaćen kulturnim tradicijama, uključujući praznike, rituale i običaje.

ZAŠTO MISLIMO DA JE VAŽNA KULTURA SEĆANJA U EVROPI?

Evropa je bila epicentar dva svetska rata u 20. veku, koji su rezultirali ogromnim gubicima i razaranjima. Takođe, sećanje na Holokaust je od vitalnog značaja da bi se obezbedilo poštovanje sećanja na žrtve, da bi se buduće generacije edukovale o opasnostima netolerancije i mržnje i da bi se sprečilo da se to ponovi. Pored Holokausta, Evropa je iskusila totalitarne režime kao što su fašizam, nacizam i komunizam, koji su potčinili milione ljudi.

Diskusija o našim projektnim idejama na početnoj konferenciji u Krakovu

SKENIRAJTE
QR KOD

MEMORY LANES

U BEOGRADU

PRIPOVEDANJE PRIČE O CADIKU DANONU

Cadik Danon je rođen u Beogradu 1923. godine u sefardskoj jevrejskoj porodici prilično tradicionalnog vaspitanja. Studije arhitektonskog inženjerstva započeo je neposredno pre početka rata. U aprilu 1941, kada su nacističke snage krenule u napad na Beograd, Cadik i njegova porodica su pobjegli iz grada. On i njegova sestra su kasnije otišli u partizane, ali je Cadik uhapšen i našao se u koncentracionom logoru Jasenovac. Tu je morao da obavlja fizičke poslove u Nezavisnoj državi Hrvatskoj. Godine 1942, nakon smelog bekstva iz logora, pridružio se Oslobodilačkom pokretu gde je njegov trud bio veoma cenjen. Posle rata je postao arhitekta, ženio se tri puta i objavio je knjigu o svom iskustvu u Jasenovcu.

Cadik Danon kao partizan u Orahovici 1943. godine

KAKO SMO OSMISLILI PROJEKAT?

Naša ideja je bila da predstavimo život Cadika Danona kroz video format koji kombinuje fotografije, crteže i animaciju uz malu pešačku turu kroz istorijsku jevrejsku četvrt.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

Nakon što smo pročitali kratku biografiju Cadika Danona na veb stranici Centrope, prikupili smo dalje informacije o njegovom životu i Beogradu tokom i posle rata. Uz podatke Centrope i Istorijskog arhiva Beograda, pročitali smo njegove memoare "Danonov panj – sećanje na Jasenovac". Potom je krenuo kreativni proces sa skečevima i raznim video snimcima starog i novog Dorćola.

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

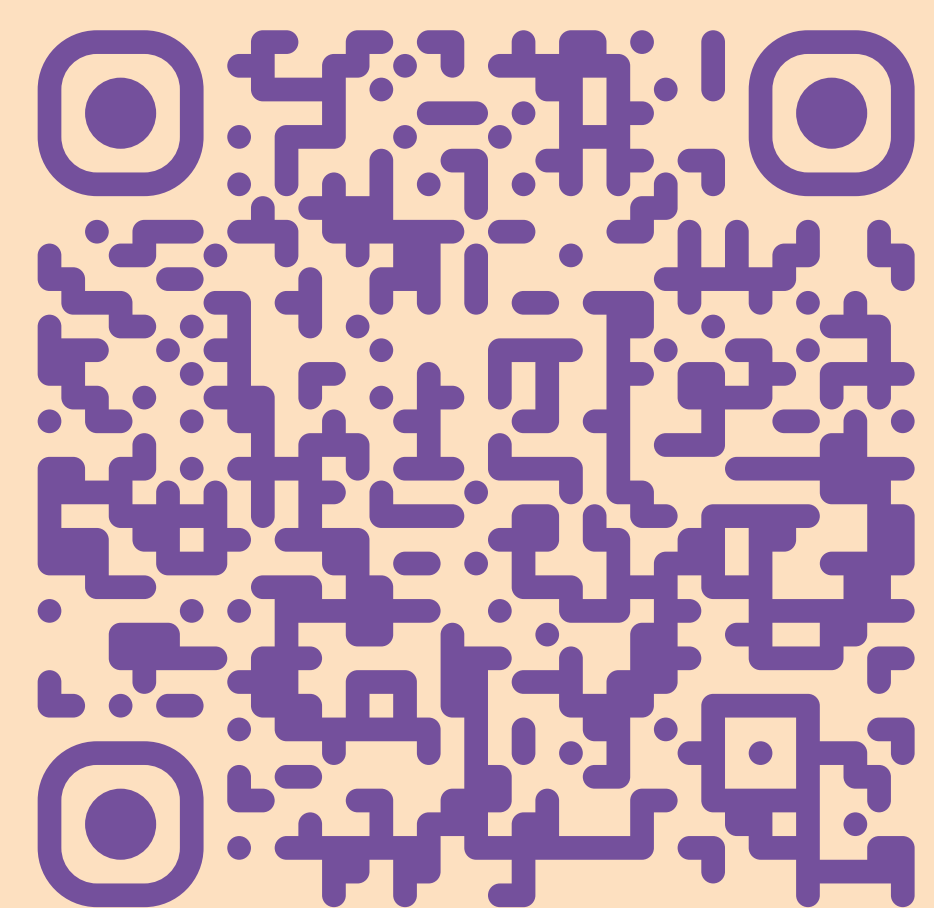
Kako smo proširivali naše razumevanje života Cadika Danona i njega kao ličnosti, shvatili smo koliko je cenio svoj život, ljubav i bol koji se pamte. Zaboravljeno znanje, radost i patnja samo su malo bolji od onih koji se nikada nisu dogodili. Samo kroz sećanje možemo učiti iz prošlih iskustava i razumeti sadašnji trenutak.

ŠTA SMO NAUČILI O ISTORIJI I ŽIVOTU JEVREJA?

Proširili smo svoja znanja o svakodnevnom životu jevrejske zajednice u našem regionu. Od živahnih predratnih ulica Dorćola do istorijske vrednosti i posleratnog nasleđa.

ZAŠTO MISLIMO DA JE VAŽNA KULTURA SEĆANJA U EVROPI?

Evropsko sećanje je važno jer se često pogrešno prikazuje iz političkih i nacionalističkih razloga. Ako se evropski građani (kao što su Jevreji ili Romi) brišu iz istorije zemalja u kojima su njihovi preci živeli vekovima, osećaće se otuđeno od svojih domova, biće diskriminisani i osećaće se kao da ne pripadaju nigde.

SKENIRAJTE
QR KOD

Diskusija o našim projektnim idejama na početnoj konferenciji u Beogradu

MEMORY LANES

U BEOGRADU

Sofija i Dušan Zorić u Beogradu 1934. godine

PRIČA O SOFIJI ZORIĆ DEMAJO

Sofija Zorić Demaj, rođena 1913. godine u Beogradu, poticala je iz pobožne jevrejske porodice. Njena porodica je poštovala sve verske običaje i tradiciju. Družila se sa ljudima različitog verskog porekla i udala se za prijatelja svog brata, Srbina katolika, sa kojim je imala dvoje dece u Beogradu. U svom domaćinstvu su slavili spoj pravoslavnih, katoličkih i jevrejskih praznika. Kako je počeo rat, morala je da se prijavi kao Jevrejka i počela je da dobija pozive iz beogradske uprave da se prijavi na prinudni rad. Ona i njen suprug razmišljali su o samoubistvu, ali su umesto toga uspeli da pobegnu i presele se na periferiju Beograda, gde je uz pomoć lokalne babice rodila treće dete. Neposredno pred oslobođenje, Sofija i njena porodica su se preselili u Beograd, svedočeći povratku prijatelja i članova porodice koji su bili internirani. Njen suprug je kasnije postao šef finansija u Ministarstvu rudarstva SFRJ, pre nego što je predavao knjigovodstvo na fakultetima i postao finansijski direktor preduzeća "Balkan".

KAKO SMO OSMISLILI PROJEKAT?

Naša prvobitna ideja je bila da napravimo animirani kratki film, ali su nam mentori predložili da napravimo nešto što liči na "flipbook" i na kraju smo spojili nekoliko ideja. Sviđa nam se što smo kombinovali različite stilove da bismo napravili video.

KOJI SU BILI KORACI KOJE SMO MORALI DA PREDUZMEMO?

Prvo smo morali u Poljskoj da naučimo o animaciji, audio i video snimanju i jevrejskoj istoriji. Nakon toga smo uz pomoć naših mentora napravili scenario i plan za snimanje filma...

ŠTA SMO NAUČILI O SEĆANJU?

Naučili smo da svako treba da pamti svoju i tuđu istoriju, ali ne samo o tome koliko je žrtava bilo, već i i svakodnevnom životu, tradicijama i dostignućima.

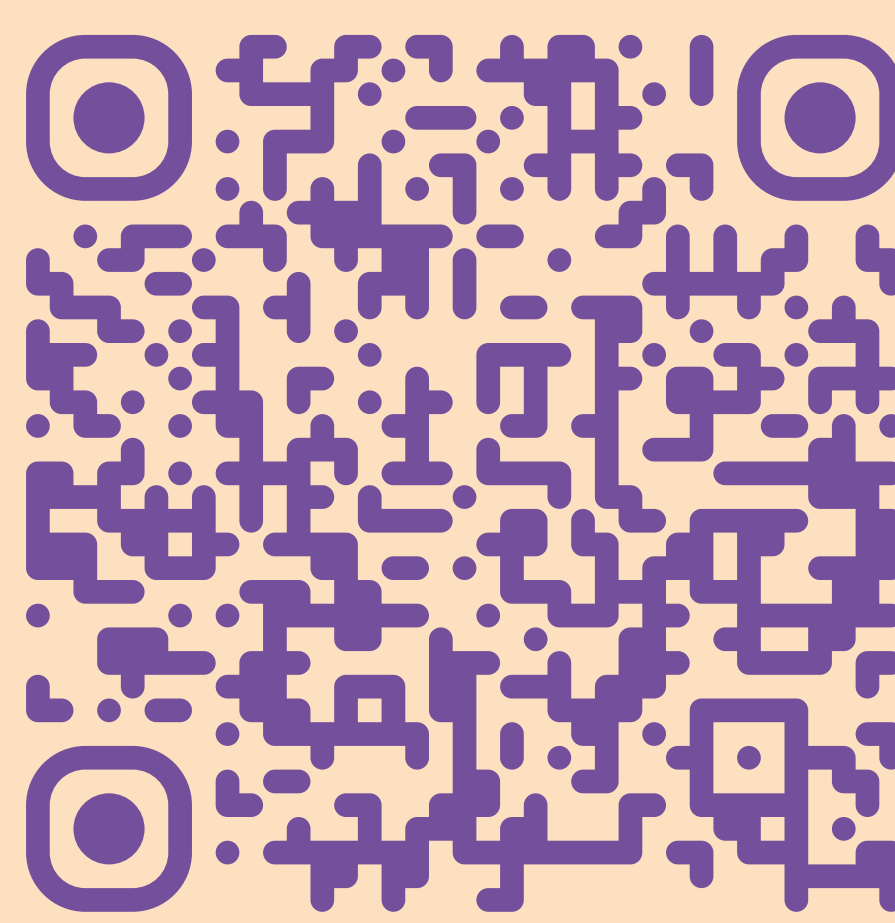
ŠTA SMO NAUČILI O ISTORIJI I ŽIVOTU JEVREJA?

Iako su imali težak život i istoriju, bili su normalni ljudi sa svojim porodicama, tradicijom, religijom i jedinstvenom životnom pričom.

ZAŠTO MISLIMO DA JE VAŽNA KULTURA SEĆANJA U EVROPI?

Smatramo da je važno pamtiti kako bismo postali bolji ljudi i naučili nešto o svakodnevnom životu naših predaka. Treba da znamo greške koje su činile prošle generacije da ih mi ne bismo ponovili.

Diskusija o našim crtežima na lokalnoj radionici u Beogradu

SKENIRAJTE
QR KOD

MEMORY LANES

HVALA

Svima koji su pomogli i učestvovali, naročito učesnicima
“MemoryLanes” projekta

Doroti Poč
Jelena Kručićanin
Jacek Jaroš
Siniša Vukadinović
Andreas Breuing
Suzan Lajberič
Štefan Fos
Svetlana Petrović
Dragana Cvejić Vukić
Jakub Dušinski i Zoran Amar jer
su podelili svoje priče sa nama
Jevrejske zajednice u našim gradovima

CENTROPINI INTERVJUERI

Centropine intervjuje su sproveli:
Anka Grupinska, Varšava, 2005. godine
Ida Labudović, Beograd, 2000, 2001. i 2002.
godine
Tanja Eckstein, Beč, 2002. godine

VIDEOGRAF

Kristijan Robić

LOKALNI UMETNICI

David Sipnjevski, Ludomir Frančak, Kinga Gajda, Miloš Kožol, Atalja Laufer, Danijel Laufer,
Stefan Sablić, Dušanke Komnenić, Matijas Rikert

FOTOGRAFI

Wojciech Wojtkielewicz, Vladimir Tomašević, Piotr Banasik, Šendl Kopitman

ARHIVSKI IZVORI

Memorijalni muzej Holokausta Sjedinjenih Država, iz zbirke Centrope
(Centralnoevropski centar za istraživanje i dokumentaciju) i
Memorijalni muzej Holokausta Sjedinjenih Država, ljubaznošću Arnolda Ajnhorna

PROJEKAT SPROVELI

U SARADNJI SA

berlinHistory

Centar za obrazovne politike
Centre for Education Policy

PROJEKAT OBRAZOVNE AGENDE NS-INJUSTICE

Funded by:

Federal Ministry
of Finance

Foundation
EVZ

Remembrance
Responsibility
Future

on the basis of a decision
of the Bundestag